

Innspill fra Kjell Lars Berge, 21.11.22

NKVS har siden det ble innført, ikke vært utviklet og justert i samsvar med læreplanens oppbygning rundt fagforankrede kompetansemål og de grunnleggende ferdighetene. Disse svakhetene/utfordringene er påpekt i mange undersøkelser, og velkjente for skoleledere, lærere og skoleforskere. I Stortingsmelding 20 (2012/13) "På rett vei. Kvalitet og mangfold i fellesskap" påvises det at NKVS består av 27 ulike prøver (læringsstøttende, karakterstøttende, kartleggingsprøver, nasjonale prøver, internasjonale prøver og eksamensprøver) med ulike skalaer og formål. Noen prøver er målrelaterte, mens andre igjen er normalfordelte. Noen prøver er obligatoriske for alle skoler, mens andre er frivillige. Den siste kjensgjerningen skaper forutsetninger for store forskjeller i hvordan de ulike skoleeierne legger til rette for å bruke NKVS i det læringsstøttende arbeidet, både med elevene og som redskap i et kompetanseutviklende vurderingssamarbeid i lærerpersonalet. Særlig store muligheter for læringsstøttende undervisning og kompetanseutviklende vurderingssamarbeid har de nasjonale prøvene hatt. Imidlertid har ønsket om populasjonsprøver sammen med kravet om meget høy reliabilitet på prøvene, fått som konsekvens at de grunnleggende ferdighetene skrijving og muntlighet ikke er representert i NKVS. Nasjonale prøver i skrijving ble stoppet 2016, trass i at de var basert på en faglig utprøvd begrepsvaliditet (Skrivehjulet) og forskningsbaserte og lærerfaringsbaserte vurderingskriterier. I revisjonen av læreplanen har disse erfaringene med skriveprøver, så langt jeg kan vurdere det, ikke blitt tatt omsyn til. Skrijving som grunnleggende ferdighet har derfor en uklar status i læreplanen.

Som avdekket i en relativt fersk doktoravhandling (Kaldahl, 2020) finnes det blant lærere heller ikke noen klar forståelse av hva muntlighet som grunnleggende ferdighet er eller skal være. Følgelig er ikke utviklet felles vurderingskriterier som lærere kan bruke og støtte seg på i læringsorientert muntligundervisning.

De problemene som den svake posisjonen både skrijving og muntlighet som grunnleggende ferdigheter har i læreplanverket, er diskutert av meg i to nylig publiserte artikler (Berge, 2022a,b). Tradisjonelt ville eksamen i norsk hovedmål og sidemål på ungdomstrinnet og i den vg. skolen kunne avdekke elevens sluttkompetanse i skrijving. Men nylige undersøkelser (Bjørnsson & Skar, 2021) (som bekrefter flere tidligere undersøkelser) viser at de tradisjonsbaserte (og ikke forskningsbaserte) slutteksamenene i skriftlig norsk har en uklar begrepsvaliditet og følgelig også meget lav reliabilitet. Revisjonen av norskfaget i læreplanen kombinert med lærerprofesjonens sterke ønsker om at eksamen skal måle kompetansemål, har dessuten gjort eksamen i skriftlig norsk til noe annet enn en skriveprøve. I så måte er en over 250 år gammel tradisjon brutt. Konsekvensen av læreplanrevisjonen kan derfor bli at skoleeiere, skoleledere og lærere ikke har tilgang til noen gode og kvalitetssikrede faglige redskaper for kvalitetsutvikling i skolens arbeid med de grunnleggende ferdighetene muntlig og skrijving. Jeg har derfor følgende konkrete innspill til utvalget:

1 Gjeninnfør nasjonale utvalgsprøver i skrijving. Disse prøvene bør gjennomføres som obligatoriske, med da for et statistisk utvalg av skoler - for slik å få avdekket nasjonalt nivå og utvikle læringsressurser basert på prøvene. Nye nasjonale prøver i skrijving bør bygge på det grunnlaget som i sin tid ble lagt for de skriveprøvene som ble stoppet 2016. Slike prøver bør gis etter 5., 8., 10. og 11. års undervisning, hvilket ble foreslått og gjennomført i 2006.

2 Eksamen i norsk skriftlig hovedmål både på ungdomstrinnet og den vg. skolen bør kvalifiseres som en sluttvurdering i det å kunne ytre seg i relativt komplekse tekster på norsk, altså en slags skriveprøver. Andre kompetansemål i norskfaget bør dekkes av andre vurderingsformer enn en slutteksamen. For å unngå de veldokumenterte problemene med reliabilitet for tradisjonell norskeksamen, bør sluttvurderingene i det å kunne ytre seg i komplekse tekster på norsk, være basert på mapper med et utvalg tekster, slik jeg har forslått i artikkelen «Hva bør vi gjøre med

eksamen i norsk skriftlig hovedmål, videregående skole? Et forslag til en læringsforankret sluttvurdering av elevers skrivekompetanse» (Berge, 2019)

3 Utvalget bør foreslå en sterkere nasjonal satsning på å legge til rette for å bruke muntlige ferdigheter som en læringsstøttende ressurs i norsk skole. Derfor bør et Nasjonalt senter for muntlighet i undervisningen og muntlighetsforskning etableres, etter mønster av Skrivesenteret ved NTNU og Lesesenteret ved UiS.

Referanser

Berge, Kjell Lars (2019). Hva bør vi gjøre med eksamen i norsk skriftlig hovedmål, videregående skole? Et forslag til en læringsforankret sluttvurdering av elevers skrivekompetanse . I Blikstad-Balas, Marte & Solbu, Kjersti Rognes (Red.), Det (nye) nye norskfaget. Fagbokforlaget. s. 173–190.

Berge, Kjell Lars (2022a). Grunnleggende muntlige ferdigheter i norsk skole: Kritiske perspektiv på den utdanningspolitiske og faglige forankringen. I Solheim, Randi; Otnes, Hildegunn & Riis-Johansen, Marit (red.). Samtale, samskrive, samhandle: Nye perspektiv på muntlighet og skriftlighet i samspill. Universitetsforlaget.

Berge, Kjell Lars (2022b). Forgjeves innsats eller utfordrende muligheter? Skrivning som grunnleggende ferdighet i norsk skole. Norsk læreren, 4.

Bjørnsson, J. & Skar, G. (2021). Sensorreliabilitet på skriftlig eksamen i videregående opplæring. Institutt for lærerutdanning og skoleforskning. Universitetet i Oslo.

Kaldahl, A-G. (2020). The educational challenge of oracy - a rhetorical approach: Exploring and articulating the oracy construct in Norwegian schools. (Doktoravhandling). OsloMet.